

сваком истраживачу бити значајан подстицај и основа за даља проучавања социолошких проблема рада. Комбиновање резултата емпиријских истраживања и теоријске елаборације проблема рада у конкретном и глобалном друштву представља још једну значајну компоненту

вриједносног нивоа књиге која има карактер практичног дејства на друштвене групе и друштвене институције у смислу јачања и развијања стваралаштва умијећа рада као врхунске вриједности друштва.

Срђан Вукадиновић

Драган Коковић: *Пукотине културе*, Београд : Просвета 1997.

Култура је универзална људска вриједност присутна у свим сегментима друштва. Заправо, и култура и друштво представљају двије посебне цјелине које се међусобно прожимају. Разлика између друштвеног и културног обухвата објашњава се оним одредбама културе које постоје и манифестују се као "специфичан и особен начин постојања друштва". Социолошко објашњење и испитивање културе, третирано на овакав начин, предмет је књиге "Пукотине културе" аутора др Драгана Коковића. Овај метафорички наслов указује на сложеност и комплексност културе као вриједности чија социолошка анализа не омогућава увијек да се помену и изнесу све значајније специфичности. У томе смислу и аутор ове књиге настоји да кроз пукотине културе фокусира све оне проблеме које култура разматра и презентира, имајући у виду у појединим моментима дисциплинарску скученост саме социологије културе. У савременом друштву култура је изградила и изграђује индивидуалност и културне вриједности које су превазишле ниво идеоло-гизираних ставова и попримило модерне дисциплинарне одреднице. Тешкоће које се јављају у разумијевању културних појава, прије свега у методолошком смислу, превазилазе се допуњавањем социолошког одређења. Модерна утемељеност културно-социолошких појава постиже се примјеном сазнања социолошке и културне антропологије, психологије, педагогије, историографије и других сродних дисциплина.

Повезаност и испреплетеност културе и друштвених појава и манифестација присутна је у свим сегментима друштва. Култура није само просвета или васпитање и привилегија малог броја појединаца. Такође, култура није само оно што је лоцирано у културним инсти-

туцијама и ванинституционалним формама постојања. Схваћена у оквирима културних институција и културних садржаја култура би била изолована и резерватска. Култура је све то и много више. Она је и дјелатност и самодјелатност, као и облик свијести и начин живота. То је својеврсна комуникација или "нијемски језик" повезивања, а не раздвајања људи и народа. (стр. 7)

Књига "Пукотине културе" бави се културним појавама и њиховим широким манифестовањем у друштву као тоталитету и појединим друштвеним сегментима. Дванаест поглаваља књиге су писани као засебни дјелови, а истовремено су и прожети заједничким нитима друштва и културе. Поглавља се односе на: појам културе, друштво и културу, мапу и културу, културу и људске потребе, културне творевине, културу и комуникацију, традицију и културу, питања културног развоја, пукотине масовне културе, кич као слом вриједности, нови културни "експеримент" и културу у трагању за стилем живота.

Разматрајући одређење новог поимања културе аутор књиге наводи оне дефиниције које су блиске његовом схватању поимања ове вриједности. При томе се посебно бави поимањем културе као начина живота који представља један проширени концепт. Такав концепт омогућава да се преко културних вриједности направи пресјек живота одређеног друштва и појединих друштвених група. Схваћена широко, као битан чинилац креирања начина живота, култура утиче на обликовање људског понашања, а самим тим креира квалитет живота. Култура као креатор квалитета живота превазилази у свом одређењу уско поље дисциплинарности које је своди "само на садржаје и културни стандард" и конституише при-

ступ који значи "помак не само у теоријској иницијативи већ и у конкретним, емпиријским истраживањима". (стр. 24)

Третирајући различите проблеме друштва и са различитих аспеката, аутор увијек, у сваком друштвеном моменту, има у виду културну вриједност. Нема ни једног познатог друштва у историји без културе у различитим формама испољавања. С друге стране култура као комплекс вриједности може се остваривати само у људском друштву. Друштво помоћу културе налази свој друштвено-историјски и друштвено-економски облик испољавања. У књизи је посебно анализиран однос друштвене структуре и културе било је покушаја да се ова два комплекса третирају одвојено. Бавећи се друштвеном структуром, представници социјалне антропологије настојали су да избјегавају помен термина култура са намјером да се дисциплина чији су они представници искључиво занима за елементе друштвене структуре без утицаја или присуства културе. На супрот једностраностима поменутих теоретичара друштвене структуре су и представници културализма који у најједноставнијем облику представљају "врсту погрешке у схватању културе према којој је култура потпуно издвојена и толико специфична појава да се најуспјешније може објаснити једино собом самом". (стр. 77) Док су теоретичари који су проучавали друштвену структуру с аспекта њених антрополошких својстава избјегавали сваку помисао на уградњу одреднице култура у својим проучавањима, дотле су представници културализма настојали уопште да не објасне постојеће везе између друштва и културе. Међутим, социо-културни комплекс је прожет

друштвеним и културним утицајима у свакој творевини и ситуацији битисања. Аналогно односу друштва и културе, односно културе и друштва, култура се уграђује у друштвену структуру, а друштвена структура је чинилац који утиче на садржај и облик културних вриједности, што је у основи функционалистичког посматрања социо-културног комплекса. Однос између друштвене структуре и културе је различит: а) за различите друштвене структуре карактеристичне су истовјетне и сличне културе; б) култура одређеног друштва је у тијесној вези са друштвеном структуром; ц) промјене у структури друштва не изазивају нужне промјене у његовој култури, као што промјене у култури не морају довести до промјена у друштвеној структури; д) однос друштвене структуре и културе и утицај једне на другу није исти у свим друштвима, него зависи од статичности и динамичности друштва, и е) у простору друштвене структуре одређеног реалитета може егзистирати мноштво култура.

Значај књиге "Пукотине културе" је у томе што настоји да различите друштвене феномене, односно плуралитет испољавања културних вриједности прикаже у једном широком и свеобухватном социо-културном комплексу. Вриједности друштва провлаче се кроз културу, а културне вриједности су инкорпорирани у друштво, друштвену структуру и друштвене институције. Кроз различите сегменте књиге показује се утицај културе на начин живота с чиме се покушавају избјећи пукотине у креирању и задовољавању квалитета живота припадника друштва.

Срђан Вукадиновић

Слободан Вукићевић: Симулирање промјене, Подгорица-Цетиње : Универзитет Црне Горе и "Обод" 1998.

Постсоцијалистичка друштвена трансформација је основни проблем који се разматра у књизи "Симулирање промјене", аутора проф. др Слободана Вукићевића. Аутор је у овој књизи објединио 12 текстова који су написани различитом пригодном у временском интервалу од 1990. до 1996. године. Текстови су пу-

бликовани у часописима ("Луча", "Социологија", "Социолошки преглед") и зборницима. Један текст је објављен на руском језику у Вестнику Московскога Универзитета, а рад о екоментаменту објављен је као посебно издање. Већи број радова је изложен и презентираан на разним научним савјетовањима.